

СТ А Н О В И Щ Е

От: проф. д.ик.н. РОСИЦА РАНГЕЛОВА ПАВЛОВА;

Научна организация: “Международна икономика” в Институт за Икономически Изследвания при БАН;

Научна специалност: доктор на икономическите науки по научната специалност 05.02.06 «Статистика и демография» и професор по научната специалност 05.02.10 “Световно стопанство и международни икономически отношения”

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по *научна специалност* в УНСС.

Автор на дисертационния труд: **Мария Цветанова Христова-Политикова**

Тема на дисертационния труд:

„ПРИЛОЖЕНИЕ НА ДИНАМИЧНОТО ЦЕНООБРАЗУВАНЕ ПРИ АВТОМОБИЛНИТЕ ПРЕВОЗИ ОТ И ЗА БЪЛГАРИЯ“

за защита на дисертационния труд и придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Световно стопанство и международни икономически отношения (международни пазари и цени)“ на Мария Цветанова Христова-Политикова – задочен докторант на обучение, финансирано от държавата в катедра „МИО и бизнес“ при УНСС.

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно чл. 9 от ЗРАСРБ, чл. 30, ал. 3, чл. 31 от ППЗРАСРБ и чл. 100 от Правилника за учебната дейност на УНСС, Заповед № 343/16.02.2021 г. на Ректора на УНСС, решение на Катедрения съвет на катедра МИО и бизнес“ (Протокол № 389/16.12.2021 г.) и решение на Факултетния съвет на факултет Международна икономика и политика (Протокол № 4/17.01.2022 г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „МИО и бизнес“, факултет Международна икономика и политика на УНСС по научна специалност „Световно стопанство и МИО“ (Международни пазари и цени) съгласно Решение на КС на катедра „МИО и бизнес“ (протокол № 310 от 15.03.2016 г.), решение на ФС при факултет „Международна икономика и политика“ (протокол № 7 от 13.04.2016 г. за периода 13.04.2016-13.04.2020 г. Обучението е осъществено в задочна форма през периода 2016-2022 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е в обем от 202 страници и се състои от увод, три глави, заключение, използвана литература, която съдържа 136 авторитетни и подходящи източника, от които 37 са на български език, а останалите – на английски и 5 приложения. В текста са включени 30 таблици, 5 фигури, 17 графики и 12 диаграми.

Научноизследователската теза на дисертацията е, че динамичното ценообразуване е приложимо при международните товарни автомобилни превози от и за България и е възможно решение за подобряване на финансовите резултати от икономическата дейност на автотранспортната фирма. За целта са формулирани 3 хипотези. Правилно са посочени обектът, предметът и целта на изследването - да се докаже приложимостта на динамичното ценообразуване при международните товарни превози от и за България. За изпълнение на поставената цел са формулирани 15 изследователски задачи. Описана е използваната методика на изследване. Посочени са и съзнателно допуснати ограничения. Всичко това подчертавам, защото създава стабилна и коректна основа за цялостното изследване. Не познавам лично докторанта, но познавам стила и метода на работа на научния ѝ ръководител доц. д-р Васил Петков, за когото вярвам, че ѝ е предал свои ценни професионални качества.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Първа глава има постановъчен характер, в която са дадени теоретични и аналитични постановки за традиционните методи на ценообразуване и новата концепция за динамичното ценообразуване. Във *втора глава* се отива по-нататък в конкретизацията, като се разглежда пазарът на международни автотранспортни услуги в България. Очертава се правната рамка на този бранш и ценовите практики. Прави се емпиричен анализ на пазара на автотранспортни международни услуги като се очертават двата основни периода в развитието на отрасъла при пазарни условия – преди и след членството на България в ЕС. Анализират се пазарните цени и тяхната динамика. В *трета глава* са приложени методите за динамичното ценообразуване при товарните автотранспортни услуги. Прилага се специално разработен от автора модел за определяне на “динамична цена”.

Може би като основен принос на докторанта бих отбелязала адаптирането на ценообразуването на ЖП и авиопревозите при товарните автомобилни превози, по аналогия с което докторантът разработва система за приложение на динамичното ценообразуване при тях, определя коефициенти на значимост и формулира зависимост между тях и динамичната цена. С това той доказва значението му за подобряване на финансовите резултати на автотранспортната фирма. Не разбирам защо обаче това е отбелязано в увода при съзнателно допуснатите ограничения, а не като свой принос.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемам посочените от дисертанта приноси при разработване на въпросите и приложението на динамичното ценообразуване при международните автомобилни товарни превози от и за България. Логично и последователно приносите са обособени в четири основни групи: (1) Систематизиране на методите за ценообразуване и определяне на динамичното ценообразуване като съвременен вариант на пазарен метод за ценообразуване. (2) Изследване на пазара на товарни автомобилни превози от и за България като пазарна структура в контекста на приложимите при този пазар методи за ценообразуване. (3) Емпиричен анализ на проявлението на

ценообразуващите фактори при товарния автотранспорт, които са основополагащи при извеждане на предпоставките за приложението на динамичното ценообразуване. (4) Разработване и апробиране на авторов модел за динамична цена при международните товарни автомобилни превози с използване на реални фирмени данни. На тази база се правят изводи за финансовите резултати от икономическата дейност на транспортната фирма.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Двете заявени от докторанта публикации са достатъчни според изискванията за допускане до защита, а също и са изцяло тематично насочени според темата на дисертационния труд.

В *първата статия*, публикувана в списание „Икономически и социални алтернативи“ (брой 2, 2020, 143-151), е изследване въздействието на членството на България в ЕС върху развитието на автомобилния транспорт, което представлява предизвикателство и предпоставка за повишена конкурентоспособност на бранша. Предизвикателството към ефективността на цените се изразява, от една страна, в необходимостта от намаляване на цените, а от друга, към покачване на разходите. Изходът според автора е в повишаване на организационната ефективност, на ефективността на трудовите ресурси и по-гъвкави решения в областта на ценовата политика. *Другата статия* е на английски език и е на тема „Динамичното ценообразуване може да помогне на компаниите за международен автомобилен транспорт да преживеят пандемичната криза от COVID-19“ (Asian Journal of Business and Management, 2021, Vol. 9, Issue 1, 7 pages). Основната цел на статията е да покаже предимствата на прилагането на динамично ценообразуване при международния автомобилен превоз на товари. Направени са сравнения на приходите на компанията при използване на динамични цени или при придържане към статични тарифи, както и са направени изводи за ефективността на компанията според избора на ценова стратегия. Бележката ми към тази статия е, че на практика не се използва заложеното в заглавието условия „по време на пандемията COVID-19“, а обща бележка към публикациите е да се отразяват страниците, на които са разположени публикациите.

Участието в университетския проект на тема: „Конвергенция в областта на потребителските цени при новите страни членки (НСЧ-12) след присъединяването им към ЕС – дълбочинен преглед, настоящо ниво и тенденции“ с ръководител доц. д-р Васил Петков е точно по темата на дисертацията и е подходящ случай за докторанта да изследва тематиката за динамичното ценообразуване, включително в емпиричен план.

6. Оценка на автореферата

Приемам приложения автореферат. Той се състои от 38 страници и съответства на изискванията. Отразява последователно, сбито и ясно всички атрибути, необходими в него при разработване на дисертационен труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Не познавам предварително Мария Цветанова Христова-Политикова и нямам впечатления за нея извън дисертационния труд. Не намирам поводи да критични бележки. По-скоро ѝ препоръчвам да продължава тази интересна и актуална тема, още повече след като е положила добро начало в нея.

8. Заключение

Дисертационният труд показва, че докторантът Мария Цветанова Христова-Политикова притежава много добри теоретични знания и умения за анализ, като показва качества за самостоятелно провеждане на научно изследване. Дисертационният труд съдържа научно-приложни и приложни резултати, които представляват принос в науката. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания на Правилника за учебната дейност на УНСС.

Предвид гореизложеното, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, за което се получава представа от приложените дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Мария Цветанова Христова-Политикова в професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност направление, научна специалност „Световно стопанство и международни икономически отношения (международни пазари и цени)“ - УНСС.

23 февруари 2022 г.
София

Подпис: